

Міністерство освіти і науки України
Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний університет
імені К. Д. Ушинського»

Соціально-гуманітарний факультет
Кафедра політичних наук і права

**Методичні рекомендації для підготовки до практичних занять
з дисципліни «Історія політичної думки України»**

Укладачі:

Наумкіна С. М.
д. політ. н., проф.;
Швець С. Л.,
К. політ. н., асист.

Одеса – 2021

Рецензенти:

Польовий Микола Анатолійович – доктор політичних наук, професор, професор кафедри політології та державного управління Донецького національного університету імені Василя Стуса

Ростецька С. І. – д. політ. н., доцент кафедри політичних наук і права Університету Ушинського

Методичні рекомендації щодо проведення практичних занять з дисципліни «Історія політичної думки України» [для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» за ОПП «Політологія»/ Укладачі: С. М. Наумкіна, С. Л. Швець. Одеса : Університет Ушинського, 2021. 68 с.

Методичні рекомендації та поради укладені відповідно до Освітньо-професійних програм «Політологія» підготовки здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» за ОПП «Політологія»

1. ВСТУП

Мета навчальної дисципліни: формування основи знань про особливості розвитку національного політичного мислення, сформовані парадигми політичної думки в Україні.

Передумови для вивчення дисципліни: для вивчення навчальної дисципліни «Історія політичної думки України» студенти мають опанувати знання з таких навчальних дисциплін: історія України, історія політичної думки зарубіжних країн, основи теорії держави і права.

Очікувані результати навчання дисципліни:

Здобувач вищої освіти знає:

1. знає періодизацію історії зародження та розвитку української політичної думки;
2. визначає головні структурні елементи цього процесу;
3. описує кожний етап становлення та розвитку політичного осмислення історичних подій;
4. зв'язує історичні події та політичні доктрини;
5. ідентифікує політичну думку з ідеологічним напрямом;
6. інтерпретує політичні течії відповідно до історичних епох;
7. розуміє місце і роль ПДУ у системі суміжних дисциплін;
8. асоціює основні політико-правові доктрини, теорії, течії, ідеології та їх основних представників;
9. інтерпретує основний понятійно-категоріальний апарат, методи та функції ПДУ.

Здобувач вищої освіти вміє:

1. використовувати теорії, принципи, методи та поняття, набуті у процесі навчання, у професійній діяльності;
2. застосувати основні методи аналізу, інноваційні підходи та новітні ІТ-технології для вирішення професійних завдань;
3. аналізувати, синтезувати, співставляти знання щодо основних українських політико-правових доктрин, теорій, течій й ідеологій та використовувати їх у прикладному аспекті;
4. оцінювати українські соціально-політичні явища і процеси, закономірності та тенденції розвитку політичної дійсності та інтерпретувати їх на високому професійному рівні;
5. брати участь в дискусіях щодо методології сучасної української політичної науки та застосовувати її в політологічних дослідженнях; у розв'язанні складних спеціалізованих задач в певній галузі професійної діяльності або у процесі навчання, що передбачає застосування певних теорій та методів політичної науки;
6. демонструвати навички самостійної роботи, гнучкого мислення, відкритості до нових знань.

Міждисциплінарні зв'язки: історія України, історія політичної думки зарубіжних країн, основи теорії держави і права, історія української культури, філософія.

2. Програма навчальної дисципліни

МОДУЛЬ 1. УКРАЇНСЬКА ПОЛІТИЧНА ДУМКА: ВІД ЗАРОДЖЕННЯ ДО КІНЦЯ ХІХ СТОЛІТТЯ

Змістовий модуль 1. Становлення української політичної думки

Тема 1. Предмет, завдання та функції курсу «Історія політичної думки України». Предмет та об'єкт курсу «Історія політичної думки України. Основні завдання курсу. Функції курсу ІПЗД. Методи навчання. Основні поняття та визначення курсу.

Тема 2. Політична думка княжої доби (до Люблінської унії). Становлення і розвиток політичної думки в епоху Київської Русі. Політичні ідеї твору митрополита Іларіона «Слово про закон і благодать». Розвиток політичних ідей у «Повісті минулих літ». «Повчання» Володимира Мономаха як політичний заповіт. Ідея політичного об'єднання українських земель у творі «Слово о полку Ігоревім». Політичні ідеї Галицько-Волинського літопису. Політичні засади державності в Литовських статутах. Ю. Котермак-Дрогобич та С. Роксолан-Оріховський.

Тема 3. Українська політична думка II половини XVI- першої половини XVII ст. Чинники впливу на розвиток політичної думки на українських землях у другій половині XVI ст. Політичні погляди П. Скарги, С. Зизанія, Й. Верещинського Г. Смотрицького, І. Вишенського, З. Копистенського. Ренесансний гуманізм Л. Зизанія. Релігійно-політичні погляди М. Смотрицького. Політичні ідеї П. Могили та І. Борецького.

Тема 4. Політична думка козацько-гетьманської доби.

Державницька концепція Б. Хмельницького. Політичні ідеї представників духовенства (С. Яворський, Ф. Прокопович). Політичні ідеї українських гетьманів (І. Мазепа, П. Орлик). «Бендерська» конституція. Політичні ідеї у козацьких літописах (С. Величка, Г. Граб'янки). «Просвітницький» напрям політичної думки. Суспільно-політичний ідеал Г. Сковороди.

Тема 5. Українська політична думка початку національного відродження (перша половина ХІХ століття). Суспільно-політичні передумови національного відродження в Наддніпрянській Україні. Ідеологічні засади українських автономістів. Виникнення та діяльність перших таємних товариств в Україні. Витоки українського національного відродження ХІХ ст. Політична програма Кирило-Мефодіївського товариства. «Книга буття українського народу» та її політичні стратегіми щодо державно-політичного устрою України.

Тема 6. Політична думка західноукраїнських земель першої половини ХІХ століття. Вплив суспільно-політичної ситуації на західноукраїнських землях кінця ХVІІІ – першої половини ХІХ ст. на еволюцію політичної думки. Політичні ідеї представників «Руської Трійці». Суспільно-політична платформа М. Шашкевича. Політичні ідеї І. Вагилевича. Національно-політичні трансформації світогляду Я. Головацького. О.-Ю. Федькович – передвісник українського національного відродження Буковини.

Тема 7. Політична думка на українських землях у другій половині ХІХ століття. Історичні умови та особливості розвитку політичних ідей на українських землях другої половини ХІХ століття. Соціально-політичні погляди В. Антоновича. Концепція державності та місцевого самоврядування в поглядах М. Драгоманова.

Соціально-революційні ідеї В. Мальованого та І. Присецького. Соціально-політичні погляди С. Подолинського, М. Павлика. Ідеї державності та національного відродження в концепції І. Франка

Тема 8. Українська політична думка на зламі віків (XIX-XX ст.). Історичні умови розвитку політичної думки на зламі XIX–XX століть. Ідеї соціал-демократії в Галичині. «Постдрагоманівці» та «націоналісти». Політична історіософія М. Грушевського. Народження українського націоналізму. М. Міхновський. Ліберальні ідеї в українському суспільстві. Б. Кістяківський. Інші ідейно-політичні течії у національно-визвольному русі, загально-російські течії в Україні. Національне питання в працях М. Порша («Автономія України у світлі соціал-демократичної критики», «Про автономію», «Про автономію України»). «Український П'ємонт» М. Грушевського.

МОДУЛЬ 2. ПОЛІТИЧНА УКРАЇНЬСКА ДУМКА XX-XXI СТ.

Змістовий модуль 2. Формування сучасної української політичної думки

Тема 1. Політична думка України часів національно-визвольних змагань. Загальна характеристика ідейно-політичного середовища 1917–1921 років. Універсали та інші нормативно-правові акти як джерела політичної думки доби національно-визвольних змагань і революції 1917–1921 років. Відображення ідей української революції в суспільно-політичній діяльності М. Грушевського. Еволюція державно-політичних поглядів В. Винниченка. Державотворчі та військово-політичні погляди С. Петлюри. Наукова та громадсько-політична діяльність представників Української партії соціалістів-революціонерів (Ю. Охримович, П. Христюк, Н. Григорієв. С. Мазлах і В. Шахрай – фундатори націонал-комуністичної течії.

Тема 2. Політична думка в Радянській Україні (20-30ті рр. XX століття). Нова економічна політика в Україні: загальна характеристика та вплив на характер політичної думки. Сутність «українізації»: політичні підходи Г. Гринька та М. Скрипника. Д. Лебідь і «теорія боротьби двох культур. Політичні ідеї «націонал-ухильників». Політична думка Ю. Лапчинського: українська радянська держава та забезпечення її незалежності. Проблема української державності у політичних поглядах М. Хвильового. Політичні ідеї О. Шумського. «Більшовизація науки» як передумова унеможливлення розвитку політичної думки. Радянська розправа над гуманітарною інтелігенцією. Справа «Спілки визволення України» (СВУ). Справа «контрреволюціоністів» – «Український національний центр». Конституція УРСР (1937): принципи формування державної влади та політичні права громадян

Тема 3. Політична думка на західноукраїнських землях у 20-30-ті рр. XX століття. Політична ситуація в Галичині після поразки національно-визвольної Революції. Політична ідея у теорії та практиці західноукраїнських діячів національно-демократичного напрямку (Д. Левицький, М. Галуцинський, В. Мудрий, В. Целевич, М. Рудницька). Державно-соборницька концепція націоналістичних ідеологів. «Чинний націоналізм» Д. Донцова. Д. Андрієвський – ідеолог і практик українського націоналізму. Внесок С. Ленкавського у розвиток ідеології ОУН. Питання політичної єдності з українськими землями в програмних ідеях партій Закарпаття міжвоєнного періоду. Політичні погляди діячів Карпатської України. Еволюція політичних поглядів А. Волошина. Ідея християнського

патріотизму в поглядах А. Шептицького.

Тема 4. Політична думка радянської України у 40-50-ті рр. ХХ ст. Суспільно-політичний розвиток України періодів зміцнення сталінського тоталітаризму та «відлиги». Ідеологічні пріоритети партійної номенклатури в творчості М. Бажана. П. Тичина: таланти поета на службі партії та її вождя. М. Рильський: між поетичною лірикою та партійним офіціозом. А. Малишко: конфлікт молодого таланту та партійних догм. Ю. Яновський романтизм під пресом соцреалізму та партійності. Націо-орієнтований контекст політичної проблематики в творах українських письменників і поетів (О. Довженко, О. Гончар, В. Сосюра).

Тема 5. Політична думка радянської України у 60-80-ті рр. ХХ ст. Дисидентський рух. Реформування політичної системи СРСР на початку 1960-х років. Характерні ознаки політичного курсу П. Шелеста. Політичні ідеї представників політики русифікації в УРСР у 1970–1980-х роках (В. Щербицький, В. Маланчук, О. Капто). Громадсько-політична діяльність О. Гончара у 1960–1980-х рр. Дисидентський рух: поняття, генеза, основні ідеї. Українські шістдесятники – представники культурно-просвітницького дисидентства (В. Стус, В. Симоненко, І. Світличний). Державницька доктрина В. Чорновола. Антиколоніальні ідеї Л. Лук'яненка. Просвітницький націоналізм І. Дзюби. Концепція комуністичного капіталізму М. Руденка. Гуманістичний критицизм влади Л. Плюща. УГКЦ та національне питання у поглядах Й. Сліпого

Тема 6. Формування вітчизняної політичної думки України. Вплив перебудови на утвердження політичної науки в Україні. Процес легітимації політичної науки (кінець 1980-х – середина 1990-х рр). Інституціоналізація політичної науки

Тема 7. Сучасна політична думка України. Наукові школи. Основні напрями досліджень вітчизняної політичної науки. Здобутки та проблеми розвитку української політичної науки на новітньому етапі. Політологічні наукові школи.

2.1. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин									
	Денна форма					Заочна форма				
	усього	л.	п.	с.р.	інд.	усього	л.	п.	с.р.	інд.
1	2	3	4	5	6	2	3	4	5	6
МОДУЛЬ 1. УКРАЇНЬСКА ПОЛІТИЧНА ДУМКА: ВІД ЗАРОДЖЕННЯ ДО КІНЦЯ ХІХ СТОЛІТТЯ										
Змістовий модуль 1. Формування української політичної думки										
Тема 1. Предмет, завдання та функції курсу «Історія політичної думки України»	6	2	2	2		6	2		4	
Тема 2. Політична думка княжої доби (до Люблінської унії).	6	2	2	2		6			6	
Тема 3. Українська політична думка II половини XVI- першої половини XVII ст.	6		2	4		6			6	
Тема 4. Політична думка козацько-гетьманської доби.	4		2	2		4			4	
Тема 5. Українська політична думка початку національного відродження (перша половина ХІХ століття).	6		2	4		6		2	4	
Тема 6. Політична думка західноукраїнських земель першої половини ХІХ століття.	6	2	2	2		6			6	

Тема 7. Політична думка на українських землях у другій половині XIX століття.	6	2	2	2		6			6	
Тема 8. Українська політична думка на зламі віків (XIX-XX ст.)	4		2	2		4			4	
ІНДЗ	5				5	5				5
Разом за модулем 1	49	8	16	20	5	49	2	2	40	5
МОДУЛЬ 2. ПОЛІТИЧНА УКРАЇНСЬКА ДУМКА XX-XXI СТ										
Змістовий модуль 2. Формування сучасної української політичної думки										
Тема 1. Політична думка України часів національно-визвольних змагань	4		2	2		4			4	
Тема 2. Політична думка в Радянській Україні (20-30 ті рр. XX століття)	6	2	2	2		6	2		4	
Тема 3. Політична думка на західноукраїнських землях у 20-30-ті рр. XX століття.	6		2	4		6		2	4	
Тема 4. Політична думка радянської України у 40-50-ті рр. XX ст.	4		2	2		4			4	
Тема 5. Політична думка радянської України у 60-80-ті рр. XX ст. Дисидентський рух.	6	2	2	2		6			6	
Тема 6. Формування вітчизняної політичної думки України.	4		2	2		4			4	
Тема 7. Сучасна політична думка України. Наукові школи.	6	2	2	2		6			6	
ІНДЗ	5				5					5
Разом за модулем 2	41	6	14	16	5	41	2	2	32	5
Усього:	90	14	30	36	10	90	4	4	72	10

2.2. Темі практичних занять

№ з/п	Тема заняття	Кількість годин	
		Денна	Заочна
Модуль 1. УКРАЇНСЬКА ПОЛІТИЧНА ДУМКА: ВІД ЗАРОДЖЕННЯ ДО КІНЦЯ XIX СТОЛІТТЯ			
1	Предмет, завдання та функції курсу «Історія політичної думки України»	2	
2	Політична думка княжої доби (до Люблінської унії).	2	
3	Українська політична думка II половини XVI- першої половини XVII ст.	2	2
4	Політична думка козацько-гетьманської доби.	2	
5	Українська політична думка початку національного відродження (перша половина XIX століття).	2	
6	Політична думка західноукраїнських земель першої половини XIX століття.	2	
7	Політична думка на українських землях у другій половині XIX століття.	2	
8	Українська політична думка на зламі віків (XIX-XX ст.)	2	
МОДУЛЬ 2. ПОЛІТИЧНА УКРАЇНСЬКА ДУМКА XX-XXI СТ			
1	Політична думка України часів національно-визвольних змагань	2	
2	Політична думка в Радянській Україні (20-30-ті рр. XX століття)	2	
3	Політична думка на західноукраїнських землях у 20-30-ті рр. XX століття.	2	
4	Політична думка радянської України у 40-50-ті рр. XX ст.	2	
5	Політична думка радянської України у 60-80-ті рр. XX ст.	2	2

	Дисидентський рух.		
6	Формування вітчизняної політичної думки України.	2	
7	Сучасна політична думка України. Наукові школи.	2	
	Усього:	30	4

3. ЗАВДАННЯ ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

МОДУЛЬ 1. УКРАЇНСЬКА ПОЛІТИЧНА ДУМКА: ВІД ЗАРОДЖЕННЯ ДО КІНЦЯ ХІХ СТОЛІТТЯ

Тема 1. Предмет, завдання та функції курсу «Історія політичної думки України»

Питання для обговорення:

1. Предмет та об'єкт курсу «Історія політичної думки України».
2. Основні завдання курсу.
3. Функції курсу ПЗД.
4. Методи навчання.

Задання:

1. Створити глосарій основних понять та визначень курсу
2. Скласти схему-таблицю «Зв'язок «Історії політичної думки України» з іншими дисциплінами»

Література: 4,5,6

Тема 2. Політична думка княжої доби (до Люблінської унії).

Питання для обговорення:

1. Становлення і розвиток політичної думки в епоху Київської Русі.
2. Політичні ідеї твору митрополита Іларіона «Слово про закон і благодать».
3. Розвиток політичних ідей у «Повісті минулих літ».
4. «Повчання» Володимира Мономаха як політичний заповіт.
5. Ідея політичного об'єднання українських земель у творі «Слово о полку Ігоревім».
6. Політичні ідеї Галицько-Волинського літопису.

Задання:

Порівняйте політико-правові ідеї «Слова про закон і благодать» та «Повісті минулих літ». Що є спільного та чим обумовлена різниця.

Література: 7, 8, 10, 12, 15, 20, 22

Тема 3. Українська політична думка II половини XVI- першої половини XVII ст.

Питання для обговорення:

1. Чинники впливу на розвиток політичної думки на українських землях у другій половині XVI ст.

2. Політичні погляди П. Скарги,
3. Задніпровська модель держави Й. Верещинського
4. Ренесансний гуманізм Л. Зизанія.
5. Релігійно-політичні погляди М. Смотрицького.
6. Політичні ідеї П. Могили та І. Борецького.

Завдання: скласти схему «Політичні погляди Петра Могили»

Література: 6, 9, 15

Тема 4. Політична думка козацько-гетьманської доби.

Питання для обговорення:

1. Державницька концепція Б. Хмельницького.
2. Політичні ідеї представників духовенства(С. Яворський, Ф. Прокопович).
3. Політичні ідеї українських гетьманів (І. Мазепа, П. Орлик)
4. . Політичні ідеї у козацьких літописах (С. Величка, Г. Граб'янки).
5. «Просвітницький» напрям політичної думки. Суспільно-політичний ідеал Г. Сковороди.

Завдання: скласти схему-модель державного устрою за Конституцією Пилипа Орлика

Література: 5, 6, 15

Тема 5. Українська політична думка початку національного відродження (перша половина XIX століття).

Питання для обговорення:

1. Суспільно-політичні передумови національного відродження в Наддніпрянській Україні.
2. Ідеологічні засади українських автономістів. Виникнення та діяльність перших таємних товариств в Україні.
3. Витоки українського національного відродження XIX ст.
4. Політична програма Кирило-Мефодіївського товариства. «Книга буття українського народу» та її політичні стратегіми щодо державно-політичного устрою України.

Завдання: створити схему українського національного відродження в Наддніпрянській Україні XIX ст

Література: 4, 5, 6, 15,16

Тема 6. Політична думка західноукраїнських земель першої половини XIX століття. .

Питання для обговорення:

1. Вплив суспільно-політичної ситуації на західноукраїнських землях кінця XVIII – першої половини XIX ст. на еволюцію політичної думки.
2. Суспільно-політична платформа М. Шашкевича.
3. Політичні ідеї І. Вагилевича. Національно-політичні трансформації світогляду Я. Головацького.
4. О.-Ю. Федькович – передвісник українського національного відродження Буковини.

Завдання: визначити основні аспекти національного відродження Галичини, Буковини і Закарпаття.

Література: 4, 5, 6, 15,16, 26

Тема 7. Політична думка на українських землях у другій половині XIX століття.

Питання для обговорення:

1. Історичні умови та особливості розвитку політичних ідей на українських землях другої половини XIX століття.
2. Соціально-політичні погляди В. Антоновича.
3. Концепція державності та місцевого самоврядування в поглядах М. Драгоманова.
4. Соціально-революційні ідеї В. Мальованого та І. Присецького.
5. Соціально-політичні погляди С. Подолинського, М. Павлика.
6. Ідеї державності та національного відродження в концепції І. Франка

Література: 4, 5, 6, 15,16, 26

Тема 8. Українська політична думка на зламі віків (XIX-XX ст.).

Питання для обговорення:

1. Історичні умови розвитку політичної думки на зламі XIX–XX століть. Ідеї соціал-демократії в Галичині.
2. «Постдрагоманівці» та «націоналісти».
3. Політична історіософія М. Грушевського.
4. Народження українського націоналізму. М. Міхновський.
5. Національне питання в працях М. Порша («Автономія України у світлі соціал-

демократичної критики», «Про автономію», «Про автономію України»).

Завдання: Обґрунтуйте твердження «Галичина – український П'ємонт»

Література: 4, 5, 6, 15, 16, 26

МОДУЛЬ 2. ПОЛІТИЧНА УКРАЇНСЬКА ДУМКА ХХ-ХХІ СТ.

Змістовий модуль 2. Формування сучасної української політичної думки

Тема 1. Політична думка України часів національно-визвольних змагань.

Питання для обговорення:

1. Загальна характеристика ідейно-політичного середовища 1917–1921 років.
2. Універсали та інші нормативно-правові акти як джерела політичної думки доби національно-визвольних змагань і революції 1917–1921 років.
3. Відображення ідей української революції в суспільно-політичній діяльності М. Грушевського.
4. Еволюція державно-політичних поглядів В. Винниченка.
5. Державотворчі та військово-політичні погляди С. Петлюри.
6. Наукова та громадсько-політична діяльність представників Української партії соціалістів-революціонерів (Ю. Охримович, П. Христюк, Н. Григорієв).
7. С. Мазлах і В. Шахрай – фундатори націонал-комуністичної течії.

Завдання: В чому полягає причина поразки українських урядів?

Література: 8, 6, 15

Тема 2. Політична думка в Радянській Україні (20-30ті рр. ХХ століття).

Питання для обговорення:

1. Нова економічна політика в Україні: загальна характеристика та вплив на характер політичної думки.
2. Сутність «українізації»: політичні підходи Г. Гринька та М. Скрипника.
3. Д. Лебідь і «теорія боротьби двох культур».
4. Політичні ідеї «націонал-ухильників».
5. Політична думка Ю. Лапчинського: українська радянська держава та забезпечення її незалежності.
6. Проблема української державності у політичних поглядах М. Хвильового.
7. Політичні ідеї О. Шумського.
8. «Більшовизація науки» як передумова унеможливлення розвитку політичної думки.

9. Радянська розправа над гуманітарною інтелігенцією.
10. Справа «Спілки визволення України» (СВУ).
11. Конституція УРСР (1937): принципи формування державної влади та політичні права громадян

Література: 4, 5, 6

Тема 3. Політична думка на західноукраїнських землях у 20-30-ті рр. ХХ століття.

Питання для обговорення:

1. Політична ситуація в Галичині після поразки національно-визвольної Револуції.
2. Політична ідея у теорії та практиці західноукраїнських діячів національно-демократичного напрямку (Д. Левицький, М. Галущинський, В. Мудрий, В. Целевич, М. Рудницька).
3. Державно-соборницька концепція націоналістичних ідеологів. «Чинний націоналізм» Д. Донцова.
4. Д. Андрієвський – ідеолог і практик українського націоналізму.
5. Внесок С. Ленкавського у розвиток ідеології ОУН.
6. Питання політичної єдності з українськими землями в програмних ідеях партій Закарпаття міжвоєнного періоду.
7. Еволюція політичних поглядів А. Волошина. Ідея християнського патріотизму в поглядах А. Шептицького.

Література: 2,3, 19, 20, 21, 26

Тема 4. Політична думка радянської України у 40-50-ті рр. ХХ ст.

Питання для обговорення:

1. Суспільно-політичний розвиток України періодів зміцнення сталінського тоталітаризму та «відлиги».
2. Ідеологічні пріоритети партійної номенклатури в творчості М. Бажана. П. Тичини, М. Рильського, А. Малишка, Ю. Яновського
3. Націо-орієнтований контекст політичної проблематики.

Завдання: складіть схему «Політичні ідеї шістдесятників»

Література: 4, 5, 6

**Тема 5. Політична думка радянської України у 60-80-ті рр. ХХ ст.
Дисидентський рух.**

Питання для обговорення:

1. Реформування політичної системи СРСР на початку 1960-х років. Характерні ознаки політичного курсу П. Шелеста.
2. Громадсько-політична діяльність О. Гончара у 1960–1980-х рр.
3. Дисидентський рух: поняття, генеза, основні ідеї. Українські шістдесятники – представники культурно-просвітницького дисидентства (В. Стус, В. Симоненко, І. Світличний).
4. Державницька доктрина В. Чорновола. Антиколоніальні ідеї Л. Лук'яненка. Просвітницький націоналізм І. Дзюби.
5. Концепція комуністичного капіталізму М. Руденка.
6. Гуманістичний критицизм влади Л. Плюща.
7. УГКЦ та національне питання у поглядах Й. Сліпого

Завдання: спільне та відмінне політичних поглядів дисидентів та шістдесятників

Література: 4, 5, 6

Тема 6. Формування вітчизняної політичної думки України.

Питання для обговорення:

1. Вплив перебудови на утвердження політичної науки в Україні.
2. Процес легітимації політичної науки (кінець 1980-х – середина 1990-х рр).
3. Інституціоналізація політичної науки

Література: 5,6,14

Тема 7. Сучасна політична думка України. Наукові школи.

Питання для обговорення:

1. Основні напрями досліджень вітчизняної політичної науки.
2. Здобутки та проблеми розвитку української політичної науки на новітньому етапі.
3. Політологічні наукові школи.

Література: 5,6,14

4. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основна література

1. Афонін Е. Іларіон. Історія політичної думки : навч. енцикл. слов.-довід. За заг. ред. Н. М. Хоми. Львів, Новий Світ-2000, 2014. С. 257–258.
2. Бочковський О. І. Вступ до націології. [URL:http://diasporiana.org.ua/ideologiya/1068-bochkovskiy-o-i-vstup-do-natsiologiyi/](http://diasporiana.org.ua/ideologiya/1068-bochkovskiy-o-i-vstup-do-natsiologiyi/)
3. Вдовичин І. Я. Свобода особи в правій українській політичній думці (20–30 рр. ХХ ст.). Івано-Франківськ : Місто НВ, 2010. 512 с.
4. Горбатенко В. П. Проблеми розвитку політичної науки і освіти в Україні. Суспільно-політичні процеси. 2016. Вип. 4. С. 303–306.
5. Історія політичної думки: навч. енцикл. слов.-довід. За заг. ред. Н. М. Хоми ; [В. М. Денисенко, Л. Я. Угрин, Г. В. Шипунов та ін.]. Львів : Новий Світ 2000, 2014. 765 с.
6. Історія політичної думки: підручник: у 2-х т. / за заг. ред. Н. М. Хоми ; [Т. В. Андрущенко, О. В. Бабкіна, І. Ю. Вільчинська та ін.]; 2-е вид., перероб. і доп. Львів : Новий Світ–2000, 2017. Т. 2.: ХХ – початок ХХІ ст. 598 с.
7. Ковальчук Н. Володимир II Всеволодович. Історія політичної думки. Львів, Новий Світ-2000, 2014. С. 133–134.
8. Ковальчук Н. Ярослав Мудрий. Історія політичної думки : навч. енцикл. слов.-довід. Львів. Новий Світ-2000, 2014. С. 740.
9. Колич О. І. Філософсько-правова концепція у працях полемістів львівських братств. Наук. вісн. Львів. держ. ун-ту внутр. справ. Сер. : «Юридична». 2014. № 2. 412–422.
10. Кралюк П. М. Мелетій Смотрицький і українське духовно-культурне відродження кінця ХVІ – початку ХVІІ ст. Острог: Вид-во Нац. ун-ту «Острозька академія», 2007. 208 с.
11. Красковська М. Смотрицький Мелетій. Історія політичної думки : навч. енцикл. слов.-довід. Львів : Новий Світ-2000, 2014. С. 598–599.
12. Марченко М. Київська Русь у боротьбі з кочовиками до монгольської навали. Київ. : Промінь, 2012. 190 с.
13. Новакова О. Оріховський-Роксолан Станіслав. Історія політичної думки : навч. енцикл. слов.-довід. Львів: Новий Світ 2000, 2014. С. 500–501.

14. Політична наука в Україні. 1991–2016: у 2 т. НАН України, Ін-т політ. і етнонац. Досліджень ім. І. Ф. Кураса. Київ: Парлам.вид-во, 2016. 656 с.
15. Салтовський О. І. Концепції української державності в історії вітчизняної політичної думки (від витоків до початку ХХ сторіччя) Київ, ПАРАПАН, 2002. 396 с.

Допоміжна література

16. Бевз Т. Політичні ідеї та ідеали українців у період середини ХVІІІ – середини ХІХ століть Політична наука в Україні. 1991–2016 : у 2 т. Т.1. Політична наука: західні тренди розвитку й українська специфіка / НАН України, Ін-т політ. і етнонац. досліджень ім. І. Ф. Кураса. Київ: Парлам. вид-во, 2016. С. 171–185.
17. Вирський Д. «Жонатий ксьондз»: справа з одруженням Станіслава Оріховського-Роксолана 1551 р. Укр. іст. журн. 2014. № 1 (514). С. 73–89.
18. Войтович Л. В. Княжа доба на Русі: портрети еліти. Біла Церква: Видавець О. Пшонківський, 2006. 782 с.
19. Волошин А. Вибрані твори. Ужгород : Закарпаття, 2002. 528 с.
20. Галицько-Волинський літопис : дослідження. Текст. Коментар. НАН України. Ін-т історії України. Київ, Наук. думка, 2002. 400 с.
21. Карпатська Україна (1938–1939): Зб. архівних документів і матеріалів. Ужгород : Карпати, 2009. 288 с.
22. Молдован А. М. «Слово о законе и благодати» Иллариона. Київ. Наук. думка, 1984. 240 с.
23. Оріховський-Роксолан С. Листи. ІЗБОРНИК. Історія України ІХ–ХVІІІ ст. Першоджерела та інтерпретації. URL: http://izbornyk.org.ua/old14_16/old14_08.htm
24. Слово о полку Ігоревім. Київ. Дніпро, 1983. 220 с.
25. Статути Великого князівства Литовського : у 3 т. (4 кн.). За ред. С. Ківалова, П. Музиченка, А. Панькова. Одеса: Юрид. л-ра, 2002. 462 с.
26. Токар М. Перші партійні кроки закарпатців у світлі мемуаристики / М. Токар. URL: <http://www.zakarpattia.com/?p=1260>

5. ПИТАННЯ ДО ІСПИТУ З ДИСЦИПЛІНИ «ІСТОРІЯ ПОЛІТИЧНОЇ ДУМКИ УКРАЇНИ»

1. Предмет, завдання та функції курсу «Історія політичної думки України».
2. Становлення і розвиток політичної думки в епоху Київської Русі.
3. Політичні ідеї твору митрополита Іларіона «Слово про закон і благодать».
4. Розвиток політичних ідей у «Повісті минулих літ».
5. «Повчання» Володимира Мономаха як політичний заповіт.
6. Ідея політичного об'єднання українських земель у творі «Слово о полку Ігоревім».
7. Політичні ідеї Галицько-Волинського літопису.
8. Політичні засади державності в Литовських статутах.
9. Ю. Котермак-Дрогобич та С. Роксолан-Оріховський – політичні погляди.
10. Чинники впливу на розвиток політичної думки на українських землях у другій половині XVI ст.
11. Політичні погляди П. Скарги, С. Зизанія, Й. Верещинського Г. Смотрицького, І. Вишенського.
12. Ренесансний гуманізм Л. Зизанія.
13. Релігійно-політичні погляди М. Смотрицького.
14. Політичні ідеї П. Могили та І. Борецького.
15. Державницька концепція Б. Хмельницького.
16. Політичні ідеї представників духовенства (С. Яворський, Ф. Прокопович).
17. Політичні ідеї українських гетьманів (І. Мазепа, П. Орлик).
18. «Бендерська» конституція.
19. Політичні ідеї у козацьких літописах (С. Величка, Г. Граб'янки).
20. «Просвітницький» напрям політичної думки. Суспільно-політичний ідеал Г. Сковороди.
21. Суспільно-політичні передумови національного відродження в Наддніпрянській Україні.
22. Ідеологічні засади українських автономістів.
23. Виникнення та діяльність перших таємних товариств в Україні.
24. Витоки українського національного відродження XIX ст.
25. Політична програма Кирило-Мефодіївського товариства. «

26. Книга буття українського народу» та її політичні стратегіями щодо державно-політичного устрою України.
27. Вплив суспільно-політичної ситуації на західноукраїнських землях кінця XVIII – першої половини XIX ст. на еволюцію політичної думки.
28. Політичні ідеї представників «Руської Трійці».
29. Суспільно-політична платформа М. Шашкевича. Політичні ідеї І. Вагилевича.
30. Національно-політичні трансформації світогляду Я. Головацького.
31. О.-Ю. Федькович – передвісник українського національного відродження Буковини.
32. Історичні умови та особливості розвитку політичних ідей на українських землях другої половини XIX століття.
33. Соціально-політичні погляди В. Антоновича.
34. Концепція державності та місцевого самоврядування в поглядах М. Драгоманова.
35. Соціально-революційні ідеї В. Мальованого та І. Присецького.
36. Соціально-політичні погляди С. Подолинського, М. Павлика.
37. Ідеї державності та національного відродження в концепції І. Франка
38. Ідеї соціал-демократії в Галичині. «Постдрагоманівці» та «націоналісти».
39. Політична історіософія М. Грушевського.
40. Народження українського націоналізму.
41. Ліберальні ідеї в українському суспільстві.
42. Національне питання в працях М. Порша («Автономія України у світлі соціал-демократичної критики», «Про автономію», «Про автономію України»).
43. «Український П'ємонт» М. Грушевського.
44. Універсали та інші нормативно-правові акти як джерела політичної думки доби національно-визвольних змагань і революції 1917–1921 років.
45. Еволюція державно-політичних поглядів В. Винниченка.
46. Державотворчі та військово-політичні погляди С. Петлюри.
47. Сутність «українізації»: політичні підходи Г. Гринька та М. Скрипника.
48. Д. Лебідь і «теорія боротьби двох культур».
49. Політичні ідеї «націонал-ухильників».
50. Політична думка Ю. Лапчинського: українська радянська держава та забезпечення її незалежності.

51. Проблема української державності у політичних поглядах М. Хвильового.
52. Політичні ідеї О. Шумського. «Більшовизація науки» як передумова унеможливлення розвитку політичної думки.
53. Політична ситуація в Галичині після поразки національно-визвольної Революції.
54. Політична ідея у теорії та практиці західноукраїнських діячів національно-демократичного напрямку (Д. Левицький, М. Галущинський, В. Мудрий, В. Целевич, М. Рудницька).
55. Державно-соборницька концепція націоналістичних ідеологів. «Чинний націоналізм» Д. Донцова.
56. Д. Андрієвський – ідеолог і практик українського націоналізму.
57. Еволюція політичних поглядів А. Волошина.
58. Ідея християнського патріотизму в поглядах А. Шептицького.
59. Суспільно-політичний розвиток України періодів зміцнення сталінського тоталітаризму та «відлиги».
60. Націо-орієнтований контекст політичної проблематики в творах українських письменників і поетів (О. Довженко, О. Гончар, В. Сосюра).
61. Реформування політичної системи СРСР на початку 1960-х років. Характерні ознаки політичного курсу П. Шелеста.
62. Дисидентський рух: поняття, генеза, основні ідеї.
63. Українські шістдесятники – представники культурно-просвітницького дисидентства (В. Стус, В. Симоненко, І. Світличний).
64. Державницька доктрина В. Чорновола.
65. Антиколоніальні ідеї Л. Лук'яненка.
66. Просвітницький націоналізм І. Дзюби. Концепція комуністичного капіталізму М. Руденка.
67. Гуманістичний критицизм влади Л. Плюща.
68. УГКЦ та національне питання у поглядах Й. Сліпого
69. Вплив перебудови на утвердження політичної науки в Україні.
70. Процес легітимації політичної науки (кінець 1980-х – середина 1990-х рр).
Інституціоналізація політичної науки
71. Основні напрями досліджень вітчизняної політичної науки.
72. Здобутки та проблеми розвитку української політичної науки на новітньому етапі.

73. Політологічні наукові школи.